

№5/2026

ANDIJON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

ADPI
Ilmiy xabarnomasi

O'QUVCHILARGA MUSIQIY CHOLG'ULARNI TANISHTIRISH VA IJRO MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH

G'apurova Lola Xamidulla qizi

Andijon davlat pedagogika instituti

Annotatsiya.

Ushbu maqolada dolzarb muammo, ya'ni musiqa ta'limi o'qituvchilarining kasbiy va uslubiy tayyorgarligini takomillashtirishning nazariy va metodologik asoslari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar:

sahna tajribasi, sahna madaniyati, ijrochilik faoliyati, auditoriya oldida chiqish, ijro ishonchliligi, motivatsiya, o'z ustida ishlash, ijodiy faollik, konsert chiqishlari.

Аннотация.

В данной статье рассматривается актуальная проблема — теоретические и методологические основы совершенствования профессионально-методической подготовки учителей музыкального образования.

Ключевые слова:

сценический опыт, сценическая культура, исполнительская деятельность, публичное выступление, уверенность в исполнении, мотивация, работа над собой, творческая активность, концертные выступления.

Abstract.

This article examines a pressing issue, namely the theoretical and methodological foundations of improving the professional and methodical training of music education teachers.

Keywords:

stage experience, stage culture, performing activity, public performance, performance reliability (confidence), motivation, self-improvement, creative activity, concert performances.

“Sayyoramizda turli kelishmovchiliklar va qarama-qarshiliklar, urush va nizolar avj olgan taxlikali zamonda, odamzot tobora o'z dunyosiga o'ralib borayotgan bir sharoitda musiqa insonga insonligini eslatib, uning qalbida kelajakka umid va ishonch uyg'otadi. [1]

O'quvchilarga musiqiy cholg'ularni tanishtirish va ularning ijro malakasini rivojlantirish — bu faqat texnik o'rgatish emas, balki eshitish madaniyati, estetik did va ijodiy fikrlashni shakllantirish jarayonidir. Bunda asosiy maqsad o'quvchini cholg'u bilan “tanishtirish”dan tortib, uni erkin ifoda vositasiga aylantirishgacha bo'lgan bosqichlarni to'g'ri tashkil etishdir.

Birinchi muhim jihat — tanishtirish jarayoni. O'quvchi cholg'uni qo'liga olishdan oldin uning ovoz imkoniyatlarini eshitishi, qanday musiqa turlarida ishlatilishini bilishi kerak. Masalan, fortepiano, dutor, skripka yoki doira kabi cholg'ularning har biri turli kayfiyat va ifodani beradi. O'qituvchi cholg'u haqida faqat nazariy emas, balki jonli ijro yoki audio-video namunalar orqali ham tushuntirsa, o'quvchida qiziqish kuchayadi.

Ikkinchi bosqich — asosiy ijro ko'nikmalarini shakllantirish. Bu yerda eng muhim narsa to'g'ri boshlang'ich odatlarni berish: qo'l tutish, tana holati, nafas olish (puflama cholg'ularda), ritmni his qilish va tovushni toza chiqarish. Dastlab murakkab asarlar emas, balki sodd mashqlar, ritmik takrorlar va kichik kuylar orqali ishlanadi. Bu bosqichda tezlik emas, aniqlik va tozalik muhim hisoblanadi.

Uchinchi bosqich — eshitish va ritmni rivojlantirish. O'quvchi faqat chalishni emas, balki eshitib takrorlashni ham o'rganishi kerak. Bunga “savol-javob” uslubidagi musiqiy mashqlar,

oddiy kuylarni quloq orqali topish va ritmni urib berish mashqlari yordam beradi. Bu ijro malakasining eng muhim poydevorlaridan biridir.

To'rtinchi jihat — motivatsiya va ijodkorlikni qo'llab-quvvatlash. O'quvchiga faqat tayyor asarlarni o'rgatish emas, balki kichik improvizatsiya qilish imkonini berish ham muhim. Masalan, oddiy 3–4 tovush asosida o'z kuyini yaratish yoki tanish kuyga o'zgarish kiritish uning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi.

O'zbek musiqiy merosida dutor va dutor oilasiga kiruvchi musiqiy asboblarning arslari davomida rivojlanib, dutor ijrochiligidagi chalingan kuylar bugungi kunda an'anaviy madaniyatni saqlashda muhim ahamiyatga ega bo'lib, milliylikimizni ifodalovchi cholg'u asbobi sifatida xalqimiz orasida e'tirof etilmoqda. [2]

Yakuniy natija shundan iboratki, samarali o'qitish jarayoni o'quvchini faqat ijrochi emas, balki musiqani his qiladigan va uni ifoda eta oladigan shaxsga aylantiradi. Eng muhim omil esa muntazam mashq va sabr-toqatdir — musiqada tez natija emas, barqaror rivojlanish asosiy o'lchov hisoblanadi.

Musiqiy cholg'ularning o'quvchilarga tanishtirishning mazmuni va ahamiyati ta'lim jarayonida muhim o'rin egallaydi, chunki bu bosqich o'quvchining musiqaga bo'lgan qiziqishi, eshitish madaniyati va ijodiy tasavvurini shakllantiradi.

Musiqiy cholg'ularning tanishtirish — bu o'quvchilarga turli cholg'ularning tuzilishi, ovoz chiqarish usullari va ijro imkoniyatlarini tushuntirish jarayonidir. Bu jarayonda quyidagilar asosiy mazmunni tashkil etadi:

- Cholg'ularning turlari (torli, puflama, zarbli va klavishli cholg'ular) bilan tanishtirish
- Har bir cholg'uning ovoz temбри va ifoda imkoniyatlarini ko'rsatish
- Cholg'ularning tarixiy rivojlanishi va madaniy ahamiyati haqida qisqacha ma'lumot berish

- Jonli ijro, audio yoki video namoyishlar orqali ularning farqini eshittirish
- O'quvchilarda har bir cholg'uga nisbatan qiziqish va munosabatni shakllantirish

Musiqiy cholg'ularning tanishtirish bir necha muhim pedagogik va tarbiyaviy vazifalarni bajaradi:

- **Musiqiy qiziqishni oshiradi** — o'quvchi turli tovushlarni eshitib, musiqaga mehr qo'yadi

- **Eshitish qobiliyatini rivojlantiradi** — cholg'ular farqini ajratish orqali quloq sezgirligi ortadi

- **Kasbiy yo'nalishni shakllantiradi** — ba'zi o'quvchilarda ma'lum cholg'uga ixtisoslashish istagi paydo bo'ladi

- **Estetik didni rivojlantiradi** — go'zallikni musiqiy tovushlar orqali his qilish ko'nikmasi shakllanadi

- **Ijodiy fikrlashni kuchaytiradi** — turli tovushlar va ohanglar orqali tasavvur boyiadi

Xulosa qilib aytganda, musiqiy cholg'ularning tanishtirish o'quvchini oddiy tinglovchidan faol musiqiy ishtirokchiga aylantirishning birinchi va eng muhim bosqichidir.

Boshlang'ich ijro malakalarini shakllantirish jarayoni — bu o'quvchining musiqiy cholg'uda to'g'ri, aniq va ongli ijro qilish ko'nikmalarini bosqichma-bosqich egallash jarayonidir. Bu bosqich musiqa ta'limining poydevori hisoblanadi, chunki keyingi barcha ijro mahorati aynan shu davrda shakllanadi.

Avvalo, jarayon to'g'ri tana va qo'l holatini o'rgatishdan boshlanadi. O'quvchi cholg'uni qanday ushlab, qanday o'tirish yoki turish kerakligini ongli ravishda his qilishi zarur. Masalan,

torli cholg'ularda qo'lning erkin harakati, klavishli cholg'ularda esa barmoqlarning yumshoq va egiluvchan holati juda muhim. Noto'g'ri odatlarning erta shakllanishi keyinchalik ijro sifatini pasaytirishi mumkin.

Keyingi bosqichda tovush hosil qilish texnikasi o'rgatiladi. Bu eng nozik jarayonlardan biri bo'lib, o'quvchi cholg'udan toza, tiniq va barqaror tovush chiqarishni o'rganadi. Dastlabki mashqlar juda sodda bo'ladi: bir necha notani takrorlash, sekin tempda chalish va har bir tovushni alohida nazorat qilish. Bu bosqichda sifat tezlikdan ustun turadi.

Shundan so'ng ritm hissini shakllantirish boshlanadi. O'quvchi musiqaning vaqt o'lchovi va zarbini his qilishni o'rganadi. Bunda oddiy ritmik naqshlar, chapak yoki cholg'u orqali takrorlash mashqlari katta yordam beradi. Ritmni his qilish ijroning "yuragi" hisoblanadi.

Jarayon davomida eshitish (audiatsiya) qobiliyati ham rivojlantiriladi. O'quvchi o'zi chiqargan tovushni eshitib tahlil qilishni, xatolarini sezishni va tuzatishni o'rganadi. Bu mustaqil ishlash ko'nikmasini shakllantiradi.

Eng muhim jihatlaridan biri — muntazamlilik va bosqichma-bosqichlikdir. Boshlang'ich davrda katta va murakkab asarlar emas, balki kichik mashqlar, sodda kuylar va takroriy etyudlar qo'llaniladi. Har bir yangi ko'nikma avvalgisiga tayangan holda beriladi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ijro malakalarini shakllantirish jarayoni o'quvchini texnik jihatdan tayyorlabgina qolmay, balki unda musiqani his qilish, eshitish va ongli ijro etish madaniyatini ham shakllantiradi. Bu bosqich qanchalik to'g'ri tashkil etilsa, keyingi ijro mahorati shunchalik barqaror va professional bo'ladi.

Ijro malakalarini mustahkamlash va ijodiy rivojlanish musiqiy ta'limning yuqori bosqichi bo'lib, u o'quvchining texnik ko'nikmalarini mukammallashtirish bilan birga, uning badiiy tafakkuri va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan.

Boshlang'ich bosqichda olingan bilim va ko'nikmalar faqat muntazam mashq orqali mustahkamlanadi. Agar ijro malakalari tizimli ravishda rivojlantirilmasa, o'quvchi texnik jihatdan cheklangan darajada qolib ketishi mumkin. Shu sababli ushbu bosqichda sifatli mashq, tahlil va ijodiy yondashuv asosiy o'rinni egallaydi.

1. Texnik malakalarni mustahkamlash

Ijro mahoratini oshirishning birinchi yo'li — texnikani takomillashtirishdir. Bunga quyidagilar kiradi:

- barmoqlarning chaqqonligi va aniqligini oshirish
- tovushni toza va barqaror chiqarish
- turli temp va dinamikalarda ijro etish
- murakkab ritmik tuzilmalarni o'zlashtirish

Bu bosqichda etyudlar, gammalar va maxsus mashqlar muntazam qo'llaniladi.

Texnik malakalarni mustahkamlash — bu musiqiy cholg'uda ijro etish jarayonida o'quvchining barmoqlar harakati, tovush sifati, ritm aniqligi va ijro tezligini barqaror darajaga olib chiqish jarayonidir. Bu bosqich ijrochilik mahoratining asosiy poydevorini yanada mustahkamlaydi.

Avvalo, texnik malakalarni rivojlantirishda **muntazam mashq qilish** eng muhim omil hisoblanadi. Har kuni qisqa, lekin tizimli mashg'ulotlar bajarish barmoqlarning chaqqonligi va moslashuvchanligini oshiradi. Gammalar, arpedjio va etyudlar bu jarayonda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi.

Ikkinchi muhim jihat — **toza va aniq tovush chiqarish ustida ishlash**. O'quvchi har bir notani ongli ravishda chalishi, shoshilmasdan, tovush sifatiga e'tibor berishi kerak. Noto'g'ri bosilgan yoki noaniq tovushlar keyinchalik ijroning umumiy sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Uchinchi yo'nalish — **tezlik va aniqlikni muvozanatlash**. Ko'pincha o'quvchilar tez chalishga intilib, aniqlikni yo'qotadilar. Shuning uchun avval sekin tempda to'g'ri ijro, keyin esa bosqichma-bosqich tezlikni oshirish tavsiya etiladi.

Shuningdek, **qo'l va tana erkinligi** ham juda muhimdir. Taranglik ijroni cheklaydi va charchoqni tezlashtiradi. To'g'ri holat va erkin harakat texnikaning samaradorligini oshiradi.

Yana bir muhim jihat — **ritmik barqarorlikni shakllantirish**. Metronom bilan ishlash yoki ritmik mashqlar bajarish o'quvchining ichki ritm tuyg'usini mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, texnik malakalarni mustahkamlash muntazamlilik, aniqlik va bosqichma-bosqich rivojlanishga asoslanadi. Bu jarayon qanchalik puxta tashkil etilsa, ijro shunchalik erkin, ifodali va professional bo'ladi.

2. Eshitish va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirish

Ijrochilik faqat chalish emas, balki eshitish va tahlil qilishni ham talab etadi. O'quvchi:

- o'z ijrosidagi xatolarni mustaqil aniqlash
- boshqa ijrochilar ijrosini tahlil qilish
- tovush sifatini taqqoslash orqali musiqiy tafakkurini rivojlantiradi.

Eshitish va tahlil qilish qobiliyati musiqiy ijrochilikning eng muhim asoslaridan biri bo'lib, u o'quvchining nafaqat cholg'uda chalish, balki musiqani chuqur anglash va ongli ijro etish imkonini beradi. Bu qobiliyat rivojlangan sari o'quvchi o'z ijrosini mustaqil baholay oladi va musiqiy ifodani mukammallashtiradi.

Avvalo, eshitish madaniyatini shakllantirish zarur. O'quvchi turli cholg'ularning tembrini farqlash, tovush balandligi va pastligini ajratish, hamda ohangdagi o'zgarishlarni sezishni o'rganadi. Buning uchun turli musiqiy asarlarni tinglash, solishtirish va tahlil qilish mashqlari juda muhim.

Ikkinchi jihat — ichki eshitish (audiatsiya) qobiliyatini rivojlantirish. Bu o'quvchi cholg'u chalmasdan turib ham musiqani tasavvur qila olishi demakdir. Masalan, notalarni ko'zdan kechirib, ularning qanday eshutilishini ichida "eshitib ko'rish" mashqlari ijro sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Uchinchi yo'nalish — o'z ijrosini tahlil qilish. O'quvchi chalgan asarini diqqat bilan tinglab, xatolarini aniqlashi, ritm, intonatsiya va dinamika jihatidan baholashi kerak. Bu jarayon mustaqil o'rganish ko'nikmasini shakllantiradi.

Shuningdek, boshqa ijrochilar ijrosini tahlil qilish ham muhim o'rin tutadi. Professional ijrolarni tinglash orqali o'quvchi yaxshi ijro namunasini anglaydi va o'ziga kerakli jihatlarni oladi.

Yana bir samarali usul — savol-javob asosidagi mashqlar. O'qituvchi qisqa ohang ijro etadi, o'quvchi esa uni takrorlaydi yoki davom ettiradi. Bu usul eshitish va tez fikrlashni rivojlantiradi.

Musika darslarida har bir yangi mavzu elementi dars faoliyatida to'liq o'zlashtiriladi va keyingi darslarda keng qo'llanilib, doimiy bilimga aylantiriladi. [3]

Xulosa qilib aytganda, eshitish va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantirish musiqiy savodxonlikning asosiy tayanchi hisoblanadi. Bu qobiliyat qanchalik yuqori bo'lsa, o'quvchining ijrosi shunchalik ongli, ifodali va professional darajaga yetadi.

3. Badiiy ifoda va talqin ustida ishlash

Ijro malakasining yuqori darajasi faqat texnika bilan emas, balki ifoda bilan belgilanadi. O'quvchi:

- asarning mazmunini tushunishi
- kayfiyat va obrazni yetkazishi
- dinamik o'zgarishlardan to'g'ri foydalanishi orqali ijroni jonlantiradi.

Badiiy ifoda va talqin — bu musiqiy asarni faqat texnik jihatdan emas, balki uning mazmuni, kayfiyati va badiiy obrazini his etib ijro qilish jarayonidir. Bu bosqich ijrochining musiqiy yetukligini belgilovchi eng muhim omillardan biri hisoblanadi, chunki aynan ifoda orqali musiqa “jonlanadi”.

Avvalo, asarning mazmunini tushunish juda muhim. O'quvchi ijro etayotgan asar nima haqida ekanini, uning xarakteri — lirik, quvnoq, dramatik yoki tantanavor ekanini anglab yetishi kerak. Bu tushuncha ijroning yo'nalishini belgilaydi va har bir notaga ma'no yuklashga yordam beradi.

Ikkinchi jihat — dinamika va ifoda vositalaridan foydalanish. Musiqada kuchli va sekin ijro, ya'ni forte va piano, shuningdek, turli urg'ular va pauzalar asarning hissiy ta'sirini oshiradi. O'quvchi bu vositalarni mexanik emas, balki mazmunni ochib berish uchun ongli ravishda qo'llashi kerak.

Uchinchi yo'nalish — frazirovka (musiqiy jummalarni to'g'ri “nafas bilan” ijro etish). Har bir musiqiy jumla xuddi nutqdagi gap kabi mantiqiy boshlanish, rivojlanish va yakunga ega bo'ladi. To'g'ri frazirovka ijroni tabiiy va ifodali qiladi.

Shuningdek, emotsional yondashuv katta ahamiyatga ega. O'quvchi musiqa orqali his-tuyg'ularni yetkazishi, o'z ichki kechinmalarini cholg'u orqali ifoda etishi kerak. Bu jarayon ijroni quruq texnikadan san'at darajasiga olib chiqadi.

Yana bir muhim jihat — namunali ijrolarni tahlil qilish va taqlid qilishdan ongli foydalanish. Mashhur ijrochilar ijrosini tinglash o'quvchiga turli talqin uslublarini tushunishga yordam beradi, lekin ularni ko'r-ko'rona emas, balki ijodiy yondashuv bilan qabul qilish lozim.

Xulosa qilib aytganda, badiiy ifoda va talqin ustida ishlash ijrochining texnik mahoratini chuqur mazmun bilan boyitadi. Musiqa aynan ifoda orqali tinglovchiga ta'sir qiladi, shuning uchun bu bosqich ijrochilik san'atining eng yuqori darajasi hisoblanadi.

4. Ijodiy rivojlanish yo'llari

Ijodkorlikni rivojlantirish uchun quyidagi usullar muhim:

- oddiy kuylar asosida improvizatsiya qilish
- tanish asarlarga o'zgarishlar kiritish
- kichik musiqiy kompozitsiyalar yaratish
- guruh bo'lib ijro etish (ansambl ijrosi)

Bu jarayon o'quvchining mustaqil fikrlashini kuchaytiradi.

Badiiy ifoda va talqin — bu musiqiy asarni faqat texnik jihatdan emas, balki uning mazmuni, kayfiyati va badiiy obrazini his etib ijro qilish jarayonidir. Bu bosqich ijrochining musiqiy yetukligini belgilovchi eng muhim omillardan biri hisoblanadi, chunki aynan ifoda orqali musiqa “jonlanadi”.

Avvalo, asarning mazmunini tushunish juda muhim. O'quvchi ijro etayotgan asar nima haqida ekanini, uning xarakteri — lirik, quvnoq, dramatik yoki tantanavor ekanini anglab yetishi kerak. Bu tushuncha ijroning yo'nalishini belgilaydi va har bir notaga ma'no yuklashga yordam beradi.

Ikkinchi jihat — dinamika va ifoda vositalaridan foydalanish. Musiqada kuchli va sekin ijro, ya'ni forte va piano, shuningdek, turli urg'ular va pauzalar asarning hissiy ta'sirini oshiradi. O'quvchi bu vositalarni mexanik emas, balki mazmunni ochib berish uchun ongli ravishda qo'llashi kerak.

Uchinchi yo'nalish — frazirovka (musiqiy jumlalarini to'g'ri "nafas bilan" ijro etish). Har bir musiqiy jumla xuddi nutqdagi gap kabi mantiqiy boshlanish, rivojlanish va yakunga ega bo'ladi. To'g'ri frazirovka ijroni tabiiy va ifodali qiladi.

Shuningdek, emotsional yondashuv katta ahamiyatga ega. O'quvchi musiqa orqali his-tuyg'ularni yetkazishi, o'z ichki kechinmalarini cholg'u orqali ifoda etishi kerak. Bu jarayon ijroni quruq texnikadan san'at darajasiga olib chiqadi.

Yana bir muhim jihat — namunali ijrolarni tahlil qilish va taqlid qilishdan ongli foydalanish. Mashhur ijrochilar ijrosini tinglash o'quvchiga turli talqin uslublarini tushunishga yordam beradi, lekin ularni ko'r-ko'rona emas, balki ijodiy yondashuv bilan qabul qilish lozim.

Xulosa qilib aytganda, badiiy ifoda va talqin ustida ishlash ijrochining texnik mahoratini chuqur mazmun bilan boyitadi. Musiqa aynan ifoda orqali tinglovchiga ta'sir qiladi, shuning uchun bu bosqich ijrochilik san'atining eng yuqori darajasi hisoblanadi.

Sahna tajribasi va motivatsiya

Sahna chiqishlari o'quvchining o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Konsert va ochiq darslar:

- qo'rquvni yengishga yordam beradi
- ijroni barqarorlashtiradi
- ijodiy mas'uliyatni oshiradi

Ijro malakalarini mustahkamlash va ijodiy rivojlanish bir-biri bilan uzviy bog'liq jarayondir. Texnika, eshitish, ifoda va ijodiy yondashuv uyg'unlashganda o'quvchi oddiy ijrochidan haqiqiy musiqiy shaxsga aylanishi mumkin.

Musiqiy asarni idrok etish jarayonida yuzaga keladigan estetik hissiyotlar to'g'ridan to'g'ri hayotda yuzaga keladigan bazal hissiyotlardan farqli o'laroq, ko'plab og'zaki ta'riflar yordamida ifodalanishi mumkin bo'lgan estetik tajribaning dinamik tasvirini beradigan o'xshash kayfiyatni o'z ichiga oladi.[4]

Sahna tajribasi va motivatsiya musiqiy ijrochilik jarayonida o'quvchining shaxsiy o'sishi va professional shakllanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega omillardir. Bu bosqichda o'quvchi nafaqat bilim va ko'nikmalarini namoyish etadi, balki ularni real ijro sharoitida sinovdan o'tkazadi.

Musiqa asarini tushunish, uni to'g'ri idrok qilish va ijro etish uchun ijrochi ushbu musiqani yaratgan bastakor yashagan davr, uning hayotga nisbatan qarashlari, insonlarga, tabiatga, san'atga bo'lgan munosabati bilan qiziqishi lozi [5]

Avvalo, sahna tajribasi o'quvchini real auditoriya oldida ijro etishga tayyorlaydi. Konsert, ochiq dars yoki kichik chiqishlar jarayonida o'quvchi sahna madaniyatini o'zlashtiradi: kirish va chiqish tartibi, cholg'uni tutish, tinglovchi bilan "ichki aloqa" o'rnatish kabi jihatlar shakllanadi. Bu tajriba ijro paytidagi hayajonni boshqarishni o'rgatadi.

Ikkinchi muhim jihat — psixologik barqarorlikni rivojlantirish. Sahna oldidagi hayajon tabiiy holat bo'lib, muntazam chiqishlar orqali o'quvchi o'zini boshqarishni, diqqatni jamlashni va xatolardan tez chiqib ketishni o'rganadi. Bu esa ijroning ishonchli va barqaror bo'lishiga olib keladi.

Uchinchi yo'nalish — motivatsiyani kuchaytirish. Sahnada chiqish o'quvchiga o'z mehnatining natijasini ko'rish imkonini beradi. Tinglovchilarning munosabati, olqishlar va e'tiroflar uning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda yanada yaxshi natijalarga intilishga undaydi.

Shuningdek, maqsad qo'yish va raqobat ruhini shakllantirish ham muhimdir. O'quvchi boshqa ijrochilarni tinglab, o'z darajasini baholaydi va o'z ustida ishlashga intiladi. Bu sog'lom ijodiy raqobat rivojlanish jarayonini tezlashtiradi.

Yana bir jihat — tajriba orqali o'rganish. Har bir sahna chiqishi yangi saboq beradi: kimdir ritmda adashadi, kimdir asarni yetarlicha ifodali ijro eta olmaydi. Bunday holatlar tahlil qilinib, keyingi chiqishlarda tuzatiladi.

Xulosa qilib aytganda, sahna tajribasi va motivatsiya o'quvchini oddiy ijrochidan ishonchli, mustaqil va ijodiy musiqachi darajasiga olib chiqadi. Sahna — bu sinov maydoni emas, balki ijodiy o'sish maktabidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shavkat Mirziyoyev "Sharq taronalari" 12-xalqaro musiqa festivalining ochilishi marosimidagi tabrik nutqidan

2. "DUTOR IJROCHILIGINING TARIXI" Djalilova Dilnozaxon Obidjanovna Andijon davlat pedagogika instituti "Ijtimoiy – va amaliy fanlar" fakulteti "Musiqa ta'lim" yo'nalishi o'qituvchi G'apurova Oyniso Xamidulla qizi Andijon davlat pedagogika instituti "Ijtimoiy – va amaliy fanlar" fakulteti "Musiqa ta'lim" yo'nalishi 2– bosqich talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17714518>

3. Sharipova G. Xodjayeva Z. Musiqa o'qitish metodikasi / darslik / - Toshkent - "NIF MSH" - 2020, 136 b

4. "Musiqa ta'limida musiqani idrok etishning psixologik jihatlari o'rganishning ahamiyati" M.Djumaboyeva Qo'qon DPI Oriental Art and Culture" Scientific Methodical Journal / ISSN 2181-063X Volume 3 Issue 4 / December 2022 220-b;

5. Qosimova Z. Baxriyev A. "Musiqiy ta'limning psixologik asoslari". O'quv qo'llanma. – Toshkent: Musiqa, 2019 y. 20-21-b.; 184 bet

Raxmatullayeva Gulnozaxon Mavlanjonovnana

AKSIOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA IJTIMOY-MA'NAVY ODOBNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI (Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi misolida)	78	82
--	----	----

Karimov Xabibullo Shavkatovich

SPORTCHILARNING JISMONIY VA PSIXOLOGIK TAYYORGARLIGINING VOLEYBOL NATIJALARIGA TA'SIRI	83	90
--	----	----

Sobirova Jumagul Erkinjon qizi

FASILITATORLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIM MUHITINING AHAMIYATI	91	99
---	----	----

IJTIMOY-GUMANITAR FANLAR

Bazarov Mirzohid Mirzabahromovich

O'ZBEKISTON MUSIQA MADANIYATI VA SAN'ATINING ASOSIY XUSUSIYATLARI	100	106
---	-----	-----

Odilov Komiljon Furqatjon o'g'li

OILA, TA'LIM MUASSASALARI VA MAHALLA HAMKORLIGIDA YOSHLARNI OMMAVIY MADANIYAT TAHDIDLARIDAN ASRASH MASALALARI	107	115
---	-----	-----

Adusamatov Ozodbek Olimjon o'g'li

YOSHLARDA MA'NAVY IMMUNITET VA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI	116	121
--	-----	-----

G'apurova Lola Xamidulla qizi

O'QUVCHILARGA MUSIQIY CHOLG'ULARNI TANISHTIRISH VA IJRO MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH	122	128
---	-----	-----

ANIQ VA TABIIY FANLAR

Do'monov Bahrom Muhtarovich

KIMYO FANINI LOYIHALASHTIRISH TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA O'QITISH METODIKASI	129	132
--	-----	-----

Burxonova Munajatkhon Maxamboyevna, Sirojiddin Behzod Arabdjonovich

GENETIKA MASALALARI YECHISH ASOSIDA TALABALARDA TANQIDIY FIKRLASH KO'NIKMASINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI	133	139
--	-----	-----

Ubaydullayev Solijon Qodirovich, Tursunov Farxodjon Ermakboyevich, Qo'ychiyeva Mohlaroy Lutfidin qizi

TEXNOLOGIYA TA'LIM DARSLARIDA EKOLOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR	140	142
--	-----	-----

Rahmonov Mirzoxid Shavkatovich, Umarov Sirojiddin Sayfiddin o'g'li

INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI FANINI O'QITISH SAMARADORLIGINI GOOGLE CLASSROOM PLATFORMASI YORDAMIDA TAKOMILLASHTIRISH	143	150
---	-----	-----

Isayev Bohodirjon Makhamatshoyevich

SANOAT KORXONALARINING AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TIZIMLARIDA KIBERHUJURLARNI AVTOMATIK ANIQLASH VA MONITORING QILISH TIZIMINI TADQIQ ETISH VA ISHLAB CHIQUISH	151	154
--	-----	-----

